

Viatge a Occitània: Larzac i Cevenes

Rafael Giménez-Capdevila

Itinerari

Dissabte 9 d'abril. Sortida des de Barcelona, Pesenàs [Pézenas], Milhau [Millau].

Diumenge 10 d'abril. Primera volta de l'elecció presidencial a França. La lluita no violenta del Larzac contra l'expansió del camp militar (1971-1981), amb Pierre-Marie Terral, doctor en Història.

Dilluns 11 d'abril. Lo Clapàs Vièlh [Montpellier-le-Vieux] (recorregut a peu per la "ciutat de les pedres", segons la denominació afegida el 2019), Ròcafòrt [Roquefort-sur-Soulzon] (visita caves de formatge), Santa Aulària de Sarnon [Sainte Eulalie de Cernon].

Dimarts 12 d'abril. Recorregut en autocar seguint les Gorges del Tarn fins a Santa Enimia [Sainte-Enimie] i Florac. Parc de La Bambouseraie en Cévennes, a Generargues [Généragues]. Nimes.

Dimecres 13 d'abril. Pont del Gard, Usès [Uzès], Vesenòbre [Vézénobres], Alès, Nimes.

Dijous 14 d'abril. Estació de Pichegu, captació de l'aigua del Roine (Bas Rhône Languedoc, BRL) a Bèlagarda [Bellegarde]. Aigasmòrtas [Aigues-Mortes]. Tornada a Barcelona.

Un viatge a través de tres topònims

L'Occitània lingüística i l'Occitània administrativa no coincideixen en un mateix territori. La regió administrativa francesa, instaurada el 2016 per la fusió de les antigues regions Migdia Pirineus (*Midi-Pyrénées*) i Llenguadoc-Rosselló (*Languedoc-Roussillon*), ocupa només la part central del domini lingüístic, incloent a més la Catalunya Nord. L'àrea lingüística abasta des de l'Atlàntic fins a la Mediterrània, amb l'Aran i les Vaus Vaudeses, al Piemont.

El Larzac és un altiplà calcari al Massís Central francès, d'uns 1.000 km² d'extensió i una altitud que varia entre 500 i 900 m. És el més extens dels *Grands Causses* (*causse* és una denominació específica que prenen els altiplans en aquesta àrea). La zona es caracteritza per una activitat agrícola i ramadera orientada a la producció de llet d'ovella per a l'elaboració del formatge, principalment de Roquefort.

Les Cevenes (*Cevenas* en occità, *Cévennes* en francès) és una serralada integrant també el Massís Central. El Parc nacional de les Cevenes, creat el 1969, s'estén només per una part.

El Larzac explicat per l'historiador Pierre-Marie Terral

El Larzac va aparèixer a la primera línia de l'actualitat el 1971, quan el govern francès va anunciar l'ampliació del camp militar existent, situat al costat del

Rafael Giménez-Capdevila

1. Rajal del gorp, al Larzac, 2. Plaça de Milhau, 3. El pont Vell sobre el riu Sorgues, a Sent Africa

poble de la Cavaliària. Aleshores s'organitzà un moviment de desobediència civil contra l'expropiació. Inicialment, al voltant de 103 pagesos van jurar no marxar mai d'aquelles terres cobejades per a l'ús militar. Durant un dècada, la lluita no-violenta del Larzac mobilitzà gent d'arreu de França i més enllà, deixant imatges icòniques, com les ovelles entrant al Palau de Justícia de Milhau o pasturant pel Champ de Mars a París, i eslògans punyents: *Gardarèm lo Larzac! Faites labour pas la guerre!*

El 1981, amb l'arribada de François Mitterrand a la presidència de la República, el govern abandonà la proposta d'ampliació del camp militar. Això no obstant, l'activisme al Larzac prosseguí, amb nova població que s'hi havia establert per aturar les pretensions governamentals. La lluita es focalitzà en l'ordenació del territori, el sindicalisme agrícola i l'altermundialització. Noves accions simbòliques, com l'atac a un restaurant de menjar ràpid a Milhau l'agost del 1999, tornen el Larzac a l'actualitat, personificat en aquella ocasió per José Bové, que anys més tard seria elegit eurodiputat (2009-2019).

Per guiar el grup de la SCG en la immersió al Larzac vam tenir el privilegi de compartir una jornada amb Pierre-Marie Terral, doctor en Història contemporània per la Universitat Paul-Valéry de Montpeller, actualment professor d'Història i Geografia al Lycée Monteil de Rodés. La tesi doctoral¹ atesta el seu coneixement sobre les lluites del Larzac, tema que ha seguit investigant a

1. *Le Larzac, de la lutte paysanne à l'altermondialisme. Entre histoire et mémoire (1971-2010)*, thèse d'histoire contemporaine sous la direction de Christian Amalvi, Université Paul-Valéry Montpellier III, 2010, 509 p. (vol 2 annexes, 386 p.).

partir de la consulta d'arxius inèdits i el recull de nous testimonis. A l'apartat de bibliografia d'aquesta nota apareixen les seves principals obres al respecte.

El recorregut pel Larzac s'inicià, per raons pràctiques, a l'aparcament del restaurant de menjar ràpid de Milhau atacat pel moviment altermundialista. La primera etapa fou al *Rajal del gorp* [barranc del corb en occità], un circ natural que acollí les grans concentracions de 1973, 1974 i 1977. Tot seguit, a pocs quilòmetres, la parada obligatòria a La Jasse Maison du Larzac, la pleta que allotjava les reunions del moviment contrari a l'expansió del camp militar. Avui, aquest edifici aïllat és la seu de l'Association Pour l'Aménagement du Larzac (APAL) i lloc de venda dels productes alimentaris, artesans i culturals del Larzac. Una altra *jaça* [pleta], la de la Blaquièra, fou construïda en un estil vernacular entre 1973 i 1975 per partidaris del moviment, que aportaren pedres gravades amb inscripcions i símbols per a perpetuar-ne el record.

Posteriorment es visità el poble de Saint-Martin-du-Larzac, la capella del qual també fou seu de reunions del moviment i on ara es presenten uns panells explicatius de la lluita. El cementiri contigu acull les sepultures d'algunes de les persones més representatives d'aquells fets, com Jeanine Boubal (1920-2009). Tot plegat en un paisatge cobert de boixos, que permetien abrigar els ramats de les inclemències meteorològiques. En aquesta àrea es contemplen també els vitralls artístics que hi ha instal·lat el membre del moviment Claude Baillon.

Un nou trajecte en autocar per la carretera que limita amb el camp militar, que segueix actiu i constitueix la base de les tropes franceses que intervenen a l'Àfrica, acosta el grup a Montredon, on té la casa José Bové. Feinejant pels voltants, amb unes grosses tises de podar a les mans, ell i la seva companya

Rafael Giménez-Capdevila

El grup de la SCG amb José Bové i la seva companya

Rafael Giménez-Capdevila

Les gorges del riu Tarn, a Santa Enimie

saluden el grup i el convidaren a seure a l'era, on animadament es tractà de l'actualitat política, inevitable el dia de la primera volta de l'elecció presidencial francesa, sense defugir però el cas dels catalans.

La jornada s'acabà amb l'acostament al viaducte de Milhau, que es va contemplar des de diversos punts de vista, i en particular des del poble de Pèira, a la vora del riu Tarn. Es tracta d'una obra pública espectacular, un pont atirantat per on discorre l'autopista, dissenyat per l'enginyer Michel Virlogeux i l'arquitecte Norman Foster, inaugurat a finals del 2004.

Bibliografia

- BEAU, Georges (1974). *Vie ou mort du Larzac*. Paris: Solar, 153 p.
- CABANEL, Patrick (1998). *Histoire des Cévennes*. Paris: PUF, 127 p.
- CASSARD, Philippe (2003). *La lutte du Larzac 1971-1981*. Paris: Arcadie, vídeo 90 min.
- FRANQUEMAGNE, Gaël (2010). "La mobilisation socioterritoriale du Larzac et la fabrique de l'authenticité". *Espaces et sociétés*, 2010/3 núm. 143, p. 117-133.
- RAYSSAC, Sébastien, Philippe SOUR, Valerià PAÛL (2013). "Torisme cultural occitan: d'una política territoriala a una aïšina de conscientizació?" *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 75, p. 55-80. DOI: 10.2436/20.3002.01.22
- TERRAL, Pierre-Marie (2011). *Larzac. De la lutte paysanne à l'altermondialisme*. Toulouse: Privat, 459.
- TERRAL, Pierre-Marie, Arnaud SPANI (2015). *Parc naturel régional des Grands Causses*. Toulouse: Privat, 144 p.
- TERRAL, Pierre-Marie (2017). *Larzac : terre de lutte. Une contestation devenue référence*. Toulouse: Privat, 137 p.